

TÜRKMEN MONCUGATILARI

GİRİŞ

Nevruz bayramı, kardeş Türk halklarının örf ve adetlerinde olduğu gibi, Türkmenlerin de geleneğinde tanınmış bayramlardan biridir. Yeni yıl (Yeni Gün) bayramı ile doğrudan ilgili olarak Türkmen gelin kızlarının "Moncugatti oyunu" ("Moncuk/Boncuk Atma Oyunu") dikkat çekmektedir,

Nevruz bayramı, kışın doksan günü tamamlanıp, toprağın yavaş yavaş ısınması, tabiatın canlanıp, güzel bir görünüm kazanmasıyla birlikte insanın ruhunun yemlendiği vakit kutlanır. Türkmen gelin kızlarının nevruzdaki bu "Moncuk/Boncuk Atma oyunu" nun başlangıcı eski devirlere kadar uzanmaktadır. Gelin kızlarımız bu bayramı şöyle mısralarla karşılamışlardır:

Nevruz geldi, yaz geldi/ Nevruz geldi, yaz geldi,
Garğa geldi, gaz geldi/ Karga geldi, kaz geldi,
Oturan adamlara / Oturan adamlara
Bilbilden ovaz geldi / Bülbülden âvâz (ses) geldi"

Türkmenlerde Nevruz bayramı ile doğrudan ilgili "Moncuk/Boncuk Atma" oyununun adlandırılması da dikkat çekicidir. Nevruz gecesi gelin kızların her biri kendi boncuğu ile belli bir yerde toplanırlar. Herhangi bir dilek tutarak kendi boncuklarını su dolu tabağa atarlar. Boncuklar beyaz, mavi, sarı, yeşil gibi renklerde. Sulu tabağa boncuğun atılışı hakkında şöyle mısralar vardır:

Başladı giz, başladı/ Başladı kız, başladı,
Suva moncuk taşladı/ Suya boncuk taşladı,
Goşgusıv yanlış okap/ Türküsünü yanlış okuyuca
Moral garrı haşladı/ Maral yaşlı haşladı.

Oyuna "Moncugatdı" (Boncuk atma) kıtalarını çok iyi okuyan, özel nüktencilik kabiliyeti olan yaşlı kadınlar da, genç kızlar da, genç delikanlılar da katılabilirler. Bu oyunda esasen evlenip baba evine dönen gelinlerin gizli düşünceleri, umut ve arzulan dile getirilir. Okunan kıta (mani) bittikten sonra, tabağa atılan boncuklar çıkarılır; kimin boncuğu çıkarsa, o kıta (mani) da ona ait kabul edilir.

"Moncugatdı"; "moncuk" ("boncuk") ismi ile "atmak" filinin birleştirilmesiyle meydana gelmiş olup oyunun aleti boncuktur. Boncuk, Türkmen gelin kızlarının takındığı süs eşyalarından biridir. Türlü renklerdeki çok güzel boncuklar, taş oyunu için uygun olup, Türkmen gelin kızları onlarla kendi gönül arzularını dile getirmişlerdir. Türkiye Türkleri,

Prof. Dr. Amangül DURDIYEVA

*Türkmenistan Türkmenbaşy Milli Kolyazmaları Enstitüsü
FolklorBölümü Müdürü*

Azerbaycan, Özbek Türkleri gibi kardeş Türk halklarının geleneklerinde de çok eski devirlerden beri devam edegelen bu oyunda boncuktan başka küpe, yüzük, bilezik gibi cisimler de kullanılmıştır.

Nevruz bayramında genç delikanlılar grup grup olup yeni giysiler giyip süslenerek türlü oyunlar oynamışlar, türküler söylemişler, kızlar lâle sallamışlardır. Birbirlerine olan aşk duygularını açıkça söylemeye her zaman imkan bulamayan delikanlılarla kızlar, Nevruz bayramında karşılaşp içlerinde sakladıkları sırlarını birbirlerine söylerler, birbirlerini seçip alırlar. Bu durum, "Boncuk atma" kıtalarında (manilerinde) şöyle tasvir edilir:

Novruzıñ baharıdır, / Nevruzun babandır,
Cuvan gül nahahdır, / Civan gül fidanıdır,
Gız-oğlan biri-birini, / Kız-oğlan biri birini,
Seçmeli mahahdır, / Seçmenin zamamdır.

Nevruz bayramında **çelpek** (yufka) yazılıp **gatlama** (bir hamur yemeği), **pişme-boğursak** (bir hamur yemeği) pişirilir. Belli evlerde **semeni/semene/** kaynatılır. Buna bazı diyalektlerde "sümelek" de denir. Bu nevruz yemeğinin Türkmen gelin kızlarının "Boncuk atma" kıtalarında (manilerinde) görülmesi de ilginçtir:

Çaynadarlar semeni, / Kaynatırlar semeni,
Torba dürtün temeni, / Torba dürtün iğneyi,
Bildim, ayralık eken, / Bildim, ayrılık imiş,
Hemme dertden yamanı/ Her dertten yamam.

"Semeni"

kaynatmak kardeş Azerbaycan halkının da geleneğinde, aynı şekilde "boncuk atma" mısralarında rastlanır.

"Boncuk atma" oyununa bazı diyalektlerde "sövizman salalın" da denir. Gelin kızların bu milli Nevruz oyunu, Türkmen folklor iliminde "Moncugatdılar" (boncuk atmalar) tarzında kabul edilir. Bu oyunla ilgili tarz hakkında pek çok alimler ilgilenmişler, makaleler yazılmış, antolojiler neşredilmiştir.

Nevruzla ilgili "boncuk atma" oyununa gösterilen alaka, Türkmenistan'ın bağımsızlığını almasından ve daimi tarafsız devlet hükmünde kabul edilmesinden sonra çok canlandı. Cumhurbaşkanı Saparmırat Niyazov'un emri ile şimdi, her yılın 21 Martı, Nevruz Bayramı kabul edilerek "boncuk atma" oyunu, pek çok folklor ansamblarının repertuvar süsüne çevrildi.

Türkmenlerin tarihinden, medeniyetinden belli bir derecede haber veren Nevruz bayramı ile

ilgili bu milli oyunumuz; hem oyun, hem folklor tarzı hükmünde, gelin kızların nazik kalplerinden süzülerek çıkan hem ruhi, hem de edebi bir kaynak olup ehemmiyetini yitirmeksizin günümüze geliyor. Onu kardeş Türk halklarının milli oyunları ve folklor tarzları ile karşılaştırarak incelemek, bir zarurettir.

Geldi yine Novruzlar,
Şeyle çıkpıdır gızlar,
Yarın gıya bakışı
Yürek-bagrımı duzlar.

Novruz geldi, yaz geldi,
Garğa geldi, gaz geldi,
Oturam adamlara
Bilbilden ovaz geldi.

Başladı giz, başladı,
Suva moncuk taşladı,
Goşgusun yalınış okap,
Maral garrı haşladı.

Novruzıñ baharıdır,
Cuvan gül nahahdır,
Gız-oğlan bir-birini,
Seçmeli mahahdır.

Depsem sandık açılar,
Dövmeleri seciler,
Novruzıfı giceleri,
İnce bidden guçular.

Günortadır, çoğludur,
Gızlar öyde bağlıdır,
Her yıl novruz gicesi,
Yar yarma bağlıdır.

Kir yuvsu serse nâder?
Yüp üste serse nâder?
Novruz günü eneler,
Gızıñgoyberse nâder?

Gelin-gızlar üşüban,
Atışalın moncuğı,
Yarın gören dakımsın,
Dağdan bilen göncüğü.
Çıkar, Ceren can, moncuğı.

Novruz geldi bu gice,
Gızlar atışar bice,
Kimin bicesi çıkısa,
Bayrağı horaz-cüyce.

Moncuk atın, biz geldik,
Biryiğdi mıhman aldık,
Yennem eneme aytdı,
Derdi- belağa galdık.

Ağam oğlı ziyada,
Bermañler, meni yada,
Kovalap yetip bilmen,
Ol atlı, men pıyada,
Çıkar, Cennet can, moncugı!

Kulece donuñ dızından,
Doymadım gül yüzünden,
Basım git-de, basım gel,
Yağsa bardım ızından..

Yük üstünde halı bar,
Gölleriniñ alı bar,
Gice gelen oğlanıñ,
Gövnüniñ hıyalı bar.

Göçü mayalı, nerli,
Bedevi ganat-perli,
Girsem şo yar goynuna,
Bolsam gerek heserli.

Yağlıgımı dişledim,
Dört burçun kümüşledim,
Doğan gelse bermedim,
Yar geldi bağışladım.

Nar iber yar, nar iber,
Yok yerinden bar iber,
El değmedik yağlık bilen,
Gün değmedik gar iber.

Akrap geldi hazan bar,
Yürek-bağrım ezen bar,
Diyse diysin bendesi,
Yokarda bir yazan bar.

Sende yar-a, sende yar,
El yağlıgın mende yar,
Cahanı yiğit alsa,
İki gözüm sende yar.

Ak telpeğniñ deriden,
Yürek-bağrım ereden,
Sen bir alğır guş bolsañ,
Akit meni şu yerden!

Ak telpeğniñ deriden,
Süññüme sim yöreden,
Gırmızı donlı gratlı,
Sal, yoluñı bâriden.

Alma geldi, nar geldi,
Köyönek biçsem dar geldi,
Günüñ günortan çağı,
Çapar atlı yar geldi.

Gırmızı donun biçeyin,
Üstüne teñne seçeym,
Atam-enem görmânkâ,
Oğrın saña gaçayın.

Tur oğlan, hurma oğlan,
Boynuñı burma oğlan,
Sırrımız âşğâr bolar,
Köçede durma oğlan.

Tam üstünde gök küyze,
Yarım gelipdir size,
Sovğadım al-da gal,
Özüñ gönderiñ bize.

Gayrada bir dalan bar,
İçinde can alan bar,
Güymemân söver yarı,
Gözi yolda galan bar.

Gülgüñedir köyneğim,
Garda akdır bileğim,
Ayralıgıñ derdinden,
Yanıkdır-la yüreğim.

Sarı yüpek süzüler,
Nâzik gövñüm bozular,
Gelcek diyip gelmese,
Yürek-bağrım eziler.

Yaşırın bakışalı,
Göz-gabak kakışalı,
Pınhan yerde duşuşıp,
Derdimiz çekişeli.

Okap Zöhre-Tahırı,
Boldım ilin şahırı,
Yiğit, gövñün gam tutma,
Men seninki ahırı.

Değirmen üsti kötel,
Gaçdı, yağlıgım göter,
Men götersem duyarlar,
Düş atdan, özüñ göter.

Ot yanar ışık bolar,
Öymüz yanaşık bolar,
Ak keçâniñ üstünde,
Günde dalaşık bolar.

Depâ çıkıp durupdım,
Elim yere urupdım,
Başarmadıñ ak telpek,
Gövnüm sana beripdım.

Ay aydındır hesipdir,
Elim pıçak kesipdir,
Al yañak, yuka dodak,
Gör kimlere nesipdir.

Ağam oğlı al meni,
Heykeline sal meni,
Senden özğâni söylesem,
İhlañıñ ursun meni.

Arık başında şora,
Yarım gitdi Buhara,
Üç aya vada berdi,
Gelmedi yizi gara.

Gara âdik saña gurban,
Gel, derdime bol derman,
Âkit meni yanına,
Örtendim seni görmân.

Gırmızı donun gatbar-gat,
Birin gey-de, birin sat,
Öz öymüze gelmesen,
Gorışımıza gelip yat.

Gızıl gül gönderen yar,
Yüreğim yandıran yar,
Rakıp sözüne gidip,
Bizden yüz dönderen yar.

Çeşme suvun içdim yar,
Salam berip geçdim yar,
Salamımı almadın,
Menem senden geçdim yar.

Çeşme başsız bolarmı?
Düybi daşsız bolarmı?
Akılsız nadan oğlan,
Giz yoldaşsız bolannı?

Çeşmani layladılar,
Suvunu payladılar,
Men-â sana gelmezdim,
Boynuma bağladılar.

Altın gabak atanın,
Kişi yarı yar bolmaz,
Kiçğine sandığım, yar,
Boyuna guvandım, yar,
On bâş yaşımdan bari,
Ođna yandığım yar.

Ak yüziim nar-da bolsa,
Alkımım gar-da bolsa,
Huday mana yazıpdır,
Ak yüziün gara meñzar,
Yanağın nara meñzar,
Adağın toyda gördüm,
Guş uran sara meñzar.

Çıktım çınar başına,
Gırmızı donuñ geyipsiñ,
Telâre söyeniñsiñ,
Men çekyan ahı-zarıñ,
Sen nâme saralıpsıñ.

Ay aydıñdır süyt kimin,
Arkahığım çit kimin,
Oğlan köp gelin gitme,
Basarlar bürğit kimin.

Sarı gavun bişipdir,
Üstünden yol düşüpdür
Oğlan, köp gelip gitme,
Işkıım saña düşüpdür.

Kâşğâ küci olsaydım,
Küciñ ucı olsaydım,
Yar sapara gidende,
Guşagnıñ ucı olsaydım.

Kâşğâ belent olsaydım,
Daragta bent olsaydım,
Yar sapara gidende,
Cübsünde gant olsaydım.

Depeden indim kale,
Tapdım gızıl pıyala,
Ovaldan nişanlıdım,
İndi geldim hyala.

Ank gırağı sövüt,
Sövüt yanında, şibit,
Her gız ki bimar bolsa,
Şonun dermanı yiğit.

Menin yarım başsıdır,
İl içinde yağsıdır,
İl bezenip toy etse,
Yarım onun nağsıdır.

Menin yarım at çapar,
Saylanar abraı tapar,
Bedev atın bezesem,
Toylarda ovlak gapar.

Huday beni guş etse,
Ganatım kümüş etse,
Yatsam-tursam dileğim,
Söyeniime duş etse.

Dağın belent, peşi bar,
Sayrak bilbil sesi var,
Gapıdan geçen yiğit.
Sende gülün ısı bar.

Ay doğar gâdiğinden,
Tanadım âdiğinden,
Barıp aydıñ oğlana,
Dânmesin diğdiğinden

Yokarda ülker,
Telpeğın silker,
Cana-can yarım,
Gelmağe gorkar.

Yokarda yıldız,
Telpeği gündüz,
Cana-can yarım,
Gelmesin gündiz.

Her ne günâsi bolsa,
Atam-enem boynuna,
Atam-enem salmadı,
Goç yiğidiñ goynuna

Ağar çâkmen dızıñdan,
Doymadım gül yüziünden,
Her annada gelmesen,

Çıktım çınar başına
Garadım güneşine,
Yarım beren yağlığın,
Cüyrettim gözyaşına.

Ağaç başında durdum,
Düybüne duzak gurdum,
Nadan yarın golunda,
Hem ağladım hem güldüm.

Dañdan gıgıran horaz,
Gizil cayılan horaz,
Sesiñe sesim gurban,
Yarım oıaran horaz.

Bürğütler dağ içinde,
Keypimiz çağ içinde,
Öldürse, yar öldürsin,
Şetdalı bağ içinde.

Almanı ayırdılar.
Şahasın gayırdılar,
Söyüp-saylan gül yarımı,
Söz bilen ayırdılar.

Yük üstünde sandığım,
Sandığa söyendiğim,
Yat illerin içinde,
Hayp, meniñ yandığım.

Ay aydıñdır süyt yalı,
Geyen geymiñ çit yalı.
Kân gelmeğın giyevi,
Yencilersiñ it yalı.

Ala dağdan aş yiğit,
Mün tümenden geç yiğit,
Gündiz elin değmese,
Gice yola düş yiğit.

Yük üstünde cayın bar,
Sarı yağdan payın bar,
Özge gıza göz dikme,
Munda gaşı yayın bar.

Mavut donuñ Çın-çını,
Yakasında dalçımı,
Bada etdi gelmedi,
Yiğitleriñ laçımı.

İlerimiz sözen yar,
Gara bağrım ezen yar,

Rakıplara göz edip,
Sallancırıp gezen yar.

Tam üstünde tamamız,
Goşadır eyvanımız.
Sen ondan çık, memundan,
Galmasın armanımız.

Gözenekte yatan oğlan,
Köyneği keten oğlan,
Bir gıza aşık bolup,
Dünyeden öten oğlan.

Gözenekden bakma, oğlan,
Gözün, gaşın kakma, oğlan,
O giz saña berilmez,
Yüreciğini yakma, oğlan.

Nardan üstünde nardan,
Taleyim yok şu yardan,
Sen bir algır guş bolup,
Çıkar, bu ahi-zardan.

Köynek yuvdum sermedim,
Yarım geçdi görmedim,
Kesilmiş gızıl dilim,
"Alla yarıñ" diyemedim.

Beden yar-a, beden yar,
Aklım hayran eden yar,
Yarımda yazık yokdur,
Ağası eñreden yar.

Küleçe mavut biçdim yar,
Şirin-şerbet içdim yar,
Gışını gışlaşdım yar,
Yazda ayra düşdüm yar.

Enem-atam doydular,
Başım görğa goydular,
Men-a bir boz mayadım,
Diriliğme soydular.

Ekin ekdim dümeden,
Bir yar söydüm kümeden,
Menin gövñüm incalmaz.
Doğanlar bu nâmeden?

Lukmandan lukma alan,
Canımı oda salan,
Bararına hovluğıp,
Özi ızımdan gelen.

Gül oğlan-a, gül oğlan,
Yar görende gül oğlan,
Şu gicede gelmeseñ,
Yarıñ gitdi bil oğlan!

Deryalar balıklıdır,
Düyeler halıklıdır,
Gövnümi avlan yiğdiñ,
Ayağı çanklıdır,

Mavut donuñ bu yana,
Çapı gelişmez yana,
Sırdam boyuñ görmesem,
Boldum dâli-divana.

Tutan keyği pil yalı,
Münen atı yel yalı,
Ağız, senin adağlın,
Boynı âdil gıl yalı.

Zülpüm şemala bermân,
Geldim könlünü burman,
Nâme kastıñ bar mende,
Goyduñ canımda arman.

Güllerim gunçalandı,
Billerim incelendi,
Eden vadamız nedir?
Yıldızlar gicelendi!

İlerden gara geldi.
Yüreğim para geldi,
Boyu boyuma gurban,
Derdime çâre geldi.

Vadamız yañı yetdi,
Yıldızlar yañı batdı,
Yiğit, nâme hovlukdın?
Düşmanlar yañı yatdı.

Düşman ukuda galsın,
Sarğarıp refiki solsun,
Bize kast eden zalım,
Yanıp, kül bolup galsın.

Yarıñ yağlığında nar,
Bilmen könlünde ne bar,
Geler vağıt gelmedi,
Biz bu yerde intizar.

Gız açılan gizil gül,
Oğlan ki seyrar bilbil,
İki aşık tapışsa,
Göyâki gırmızı gül.

Alısdan bakışalı,
Yüreğimiz yakışalı,
Gündizki derdimizi,
Giceler çekişeli.

Kıldığımız seyran bolsun,
İl görsün, hayran bolsun,
Yarı yardan ayrıñın,
Külbesi veyran bolsun.

Yanağında hal oğlan,
Misli dilsiz mal oğlan,
Bir habarı bar bizlik,
Diyebilmez lal oğlan.

Dağlardan alıp genci,
Daksaydım boyna hünci,
Yağlık yollan oğlanın,
Bolsaydım göz guvancı.

Oğlan çıkdı bağından,
Yakdı gızı dağından,
Suvsap bir suv içseddi,
Gırmızı yanağından.

Yer tapmadım gezere,
Söz tapmadım yazara,
Barıp aydıñ yarıma,
Basım gelsin güzere.

Garşınıñdan bakar men,
Ballar bolup akar men,
Saçım çille yüpeği,
Dutarıña dakar men.

Beden yar-a, beden yar,
Meni Leyli eden yar,
Ozal-a beyle daldıñ,
Saña bir övreden bar.

Köleğede yatan oğlan,
Köyneği keten oğlan,
Tur, yarıñ aparddar,
Bihabar yatan oğlan.

Elim-yüzüm yağladım,
Yara bilim bağladım,
Yar gövñümü almasa,

Ertir turup akladım.

Akrapda uçan guşlar,
Irak zeminde gışlar,
Yar bizden könlün üzüp,
Gör, nirde könlül hoşlar.

Akmaya düzde galdı,
Yüki Tövrizde galdı,
Oğlanı dert apardı,
Dermanı gızda galdı.

Şirindir-a şirindir,
Bakca barım şirindir,
Sağ bolsun enem-atam,
Söyen yarım şirindir.

Arık boyunda iğde,
İğdaniñ güli mayda,
Hemmâniñ yarı öyde,
Biziñ garañ göz kayda.

Ak telpeği gar yalı,
Töverekde bar yalı,
Barıp aydıñ tiz gelsin,
Meniñ gövñüm zar yalı.

Ekin ekdim garabaş,
Akbaş bilen aralaş,
Seniñ oğlan yarın bar,
Orta boylı gara gaş.

Gülğünedir köyneği,
Gülden akdır bileğim,
Yar üstüne yar gelse,
Yarılmazmı yüreğim.

Kışmışem-â, kışmışem,
Örtemişem, bişmişem,
Garip atam gövni Üüçin,
Yat illere düşmüşem.

Çıkdım çınar başına,
Yılıky aydım daşına,
Elimde bir gül yağlık,
Gönderdim sırdaşıma.

Alla meni guş etsin,
Ganatım kümüş etsin,
Bivepa yalancıda,
İkimizi duş etsin.
Bileziği getirin,

Ak bileğe ötürin,
Canım çıkıp baradır,
Söver yara yetirin.

Yar garadı köçeden,
Boyı uzın inceden,
Yanma bir don tikdim,
Yüpek mata parçadan.

Suva gitdim bildiler,
Deñ-duşlarım geldiler,
Ozal-a beyle dâldım,
Aşıklığa saldılar.

Arkam berdim ağaca,
Yar geledir şu gice,
Söver yanñ enesi,
Goyber oğluñ, şu gice.

Aylandım bağ içinde,
Yüreğim dağ içinde,
Öldürse yar öldürsin,
Şetdalı bağ içinde.

At esbabı gayıştan,
Gövüsbandı kümüştan,
Adağın toyda gördüm,
Horcumı dolı iymiştan.

Tokurtğadan suv öter,
Sesi menzile yeter,
Yar yarından ayrılma,
Bolar ölümdeñ beter.

Bağa girene gurban,
Gülün tirene gurban,
Biz-â yan görmedik,
Yarı görene gurban.

Ak telpeğin abatdır,
İşkiñ meni gabapdır.
İki aşık birleşse,
Ahiretde soğapdır.

Ay aydıñdır hoş gice,
Yar gucağı boş gice,
Yarım onda, men munda,
Arman ara daş gice.

Yüreğimde bir söz bar,
Aydıp diymâğe men zar,
Meni bermân yat yere,

Şonda bolar dünye dar.

Ağlarına, ağların,
Yara gövñüm bağların,
Yar gövñümü almasa,
İlim diyip ağların.

Al tovuk, ala tovuk,
Sâher gıgıran tavuk,
Biz yara nâme diydik,
Yar yüzi bizden sovuk.

Ank boyunda guzı,
Yarımın birce sözi,,
Yiğitleri köydürer,
Gızlarıñ gara gözi.

Bağa girdim bar üçin,
Alma bilen nar üçin,
Şirin canım kül etdim,
Bir bevapa yar üçin.

Giz oğlan topar-topar,
Yazda bir-birin tapar,
Yarıma duşabilmân,
Haçan gözyaşım kepâr.

Dağdan gar ısı geler,
Bağdan bar ısı geler,
Sana gurban köçeler,
Sizden yar ısı geler.

Öye bardım kovdular,
Kümüştan güpam dövdiüler,
Oval saña barcakdım,
Arman, satıp kovdular.

Suv akar daşa değer,
Kirpiği gaşa değer,
Meniñ bir nazlı yarım,
Kavim-gardaşa değer.

Suv akar kenar bilen,
Alma iydim nar bilen,
Neneñ ömür süreyin,
Ak sakğalh "yar" bilen.

MİNİ SÖZLÜK

Türkmenistan Türkçesi	Anadolu Türkçesi	Türkmenistan Türkçesi	Anadolu Türkçesi
Goşgu	Koşuk/ Türkü	Pınhan	Gizli
Okap	Okuyup	Duşuşup	Duruşup
Garrı	Yaşlı	Okap	Okuyarak
Nahal	Hikaye	İlin	Halkın
Mahal	Zaman	Şahın	Şairi
Guçular	Kucaklar	Ahır	Sonra
Günorta	Öğlen vakti	Göter	Götürme
Yüp	İp	Ot/Od	Ateş
Goyserse	Koyverirse	Öymüz	Evimiz
Näder	Ne eder	Keça	Keçe
Dakınsın	Takınsın	Depa	Tepe
Bice	Bilmece	Durıptım	Dururdum
Mihman	Misafir	Urıpdım	Vururdum
Yeññem	Yengem	Telpek	Başlık
Aytdı	Söyledi	Beripdim	Vermiştim
Belağa	Belaya	Pıcak	Bıçak
Don	Gömlek, elbise	Dodak	Dudak
Dızından	Dizinden	Yuka	Hokka
Bardım	Vardım	Özgani	Başkası
Gülleriniñ	Güllerinin	Söysem	Sevsem
Maya	Deve yavrusu	Ursun	Vursun
Ganat	Kanat	Arık	Ark
Perli	Kanatlı	Vada	Vade
Şo	Şu	Berdi	Verdi
Bolsam	Olsam	Yızıgara	Yüzükara
Yağlıgım	Boyun mendilimi	Gara	Kara
Burçun	Yanım köşesini	Bol	Ol
Kümüşledim	Gümüşledim	Akit	Götür
Doğan	Kardeş	Meni	Beni
Bermedim	Vermedim	Gatbar-gat	Kat kat
İber	Gönder	Öymüze	Evimize
Bar	Meyve incir	Gonşımıza	Komşumuza
Bilem	ile	Rakip	Rakip
Gar	Kar	Savun	Suyun
Bar	Var	Berip	Verip
Hazan	Sonbahar	Menem	Ben de
Tam	Dam	Düybi	Dibi
Küyze	Testi	Nadan	Alçak
Sovgadım	Müjdeliğini armağan	Çeşmani	Çeşmeni
Dalan	Bozkır	Kiçgine	Küçücük
Gülgünegir	Kırmızıdır	Guvandım	Sevindim
Köyneğim	Gömleğim	Nar-da	Ateşde
Yüpek	İpek	Huday	Huda, Tanrı, Allah
Gövnüm	Gönlüm	Bisrat	Basiret
Yaşırın	Gizli	Menzar	Benzer
Göz-gabak	Gözönünde-Gözgöze	Adaglın	Adaklık, sözlün

Türkmenistan Türkçesi	Anadolu Türkçesi	Türkmenistan Türkçesi	Anadolu Türkçesi
Guş	Kuş	Âdiginden	Ayakkabısından
Uran	Vuran	Aydıñ	Söyleyin
Agh	Bey	Dânmesi	Dönmesi
Galsın	Kalsın	Diydiginden	Dediğinden
Bakcada	Bahçede	Yokarda	Yukarda
Dağlı	Yaralı	Ûlker	Çoban yıldızı
Telare	Hava	Gorkar	Korkar
Name	Türkü	Gunduz	Kunduz
Saralıpsın	Söylemişsin	Günâsi	Günahı
Süyt	Süt	Salmadı	Bırakmadı
Kimin	Gibi	Goç	Koç
Köp	Çok	Goynuna	Koynuna
Bürgüt	Kartal	Betnam	Kötü kişi
Gavun	Kavun	Girensın	Girdikten sonra
Bişiptir	Yetişmiştir	Durmagın	Durmayan
Düşipdir	Geçmiştir	Garadım	Baktım
Işkı	Aşkım	Beren	Verdiği
Kaşga	Keşke	Çüyretdim	Çürüttüm
Küci	Küçük	Düybine	Dibine
Ucı	Ucu	Golunda	Kolunda
Sapara	Sefere	Gıgıran	Öten
Guşagnıñ	Kuşağının	Oyanan	Uyanan, uyandıran
Daragta	Tarakta	Almanı	Elmayı
Bent	Para	Yat	Yabancı
Cübsünde	Cebinde	Hayp	Hayıflanmak
Gant	Şeker	Süyt	Süt
Depeden	Tepeden	Yalı	Gibi
Kâle	Şehir	Çit	Elbise
Tapdım	Buldum	Geymin	Giydiğin
Pıyala	Kaşe, kadeh	Müñ	Bin
Ovaldan	Evvelden	Bada	Vade
İndi	Şimdi	Laçın	Avcı kuş
Gırağı	Kenarı	Mundan	Bundan
Sövüt	Söğüt	Öten	Geçmiş
Biman	Hasta	Algır	Yırtıcı
Şonuñ	Şunun, onun	Ayra	Ayrı
Bağşdır	Saz şairidir	Gorga	Mezara
Yağşdır	iyidir	Lukmandan	Lokmandan, doktordan
Bezenip	Süslenip	Lukma	İlaç
Toy	Düğün, şenlik	Zülpüm	Zülfüm
Nogşdır	Nakşdır, süsüdür	Könlüni	Gönlünü
Gıyalap	Gözüm ile	Nâme	Ne
Arın	Erken	Goyduñ	Koydun
Çapar	Sürer	Gunçalandı	Goncalandı
Tapar	Bulur	Billerim	Bellerim
Ovlak	Oğlak	İlerden	Başından,
Gapar	Kapar	Gara	Kara
Söyenime	Sevdiğime	Gicelendi	Gecelendi
Duş	Düş	Gurban	Kurban
Bilbil	Bülbül	Yanı	Yeni
Gâdiginden	Gediğinden	Ukuda	Uykuda

Türkmenistan Türkçesi	Anadolu Türkçesi	Türkmenistan	Anadolu Türkçesi
Galsıñ	Kalsın	Horç	Hurç
Sargarıp	Sarılp	İymiş	Yemiş
Gız	Kız	Bolar	Olar
Bilbil	Bülbül	Sogap	Sevap
Tapıssa	Buluşsa	Onda	Orda
Göyeki	Güya ki Adeta	Murda	Burda
Dutarıma	Dutar, Sazına	Diymağe	Demeğe
Övreden	Öğreten	Yat	Yabancı
Köyneği	Gömleyi	Şonda	O zaman
Tur	Dur	Soner	Seher
Bihaber	Habersiz	Üçin	İçin
Bilim	Belim, Ümidim	Öye	Eve
Gövnümi	Gönlümü	Kovum	Kavim
Gışlar	Kışlar	Telpagiñ	Başlığın
Üzüp	Üzülüp, Kırılıp	Ereden	Eriden
Nirde	Nerde	Algır Guş	Yırtıcı, Alıcı Kuş
Akmaya	Akdeve	Akit	Akıt, Uçur
Tövrizde	Tebrişte	Sünnüme	Göysüme
Apardı	Götürdü	Sim	Gümüş
Derman	İlaç -Derman	Yöreden	Dizen
Söyen	Söyleyen	Gırmızı	Kırmızı
Hemmanın	Herkesin	Bariden	Beriden
Kayda	Nerde	Çapar	Süren
Aralar	Mesafeli dur	Terine	Entari, Ceket
Alla	Allah	Görmanka	Görmeden
Ganalın	Kanatın	Ogrın	Gizli, Uğrun
Bivepa	Vefasız	Gaçayın	Kaçaşın
Goyber	Koyver, Bırak	Aşgar	Aşıkâr, Aleni
Esbabı	Esvabı, Giysisi	Köçede	Sokakta, Köşede